

Narkootikumide tarvitamise veebiküsitlus 2021

Abel-Ollo K, Lõhmus L, Kurbatova A.
Tervise Arengu Instituut; 2022

Metoodika

Analüüsis kasutatud andmed pärinevad Euroopa Narkomaania ja Narkootikumide Seirekeskuse (EMCDDA) koordineeritud uuringust „Web survey on drugs“. **Andmekogumine toimus 2021. aastal ja seal osales 21 Euroopa Liidu (EL) liikmesriiki ja üheksa EL-i mittekuuluvat riiki.** Uuringut on Eestis eelnevalt korraldatud ka 2018. aastal [1]. Uuringu eesmärk on saada detailsem teave narkootikumide tarvitajate inimeste sotsiaaldemograafilise tausta, uimastite tarvitamise sageduse, koguste, hankimise viiside, hinna ja tarvitamise põhjuste kohta.

Veebiuuringus olid küsimused erinevate narkootikumide järgi jagatud mooduliteks ja uuringus osalejale oli vaja osalemiseks vastata vähemalt ühele moodulile.

Uuringu moodulid olid järgmiste narkootikumide kohta:

- taimne kanep,
- kanepivaik (hašiš),
- ecstasy/MDMA,
- amfetamiin,
- metamfetamiin,
- uued psühhoaktiivsed ained ja heroiin.

Eesti uuringusse olid oodatud osalema 18-aastased või vanemad Eestis elavad inimesed, **kes olid kasvõi ühel korral elu jooksul tarvinud narkootikume.** Osalemine oli anonüümne, vabatahtlik ja sõltus vastaja huvist osaleda.

Valim

Uuring toimus perioodil **18.03–13.05.2021**. Küsimustele oli võimalik vastata eesti, vene ja inglise keeles. Kokku avati selle perioodi jooksul LimeSurvey küsimustik 10 666 korral. Neist sobis valimisse **1337 vastanut** (13%), kes olid andnud nõusoleku uuringus osalemiseks, täitnud küsimustiku ning märkinud oma elukohaks Eesti. Üle 90% küsimustikule vastanutest väitis, et jõudsid uuringuni sotsiaalmeedia kuulutuste (Facebook, Instagram) kaudu.

Veebiuuringu puhul on tegemist **mugavus-valimiga**, kus küsitlusele vastavad need, kellel on huvi teema vastu, kes soovivad oma kogemust jagada ja leiavad vastamiseks aega. Samas on veebiuuring hea võimalus, kuidas saada

uuringusse suurem hulk reaalse narkootikumide tarvitamise kogemusega inimesi. See võimaldab saada põhjalikku teavet meelelahutuslikul eesmärgil narkootikumide tarvitamisest ja narkoturust ning on piisav seoste leidmiseks tarvitamise ja sellega seotud tegurite vahel. Teabelehel on toodud esmased tulemused 2021. aastal läbiviidud veebiuuringust, kus **lähemalt on vaatluse all taimse kanepi tarvitamine.** Edaspidi valmib veebiuuringust põhjalikum ülevaade.

Sotsiaaldemograafiline taust

86% küsimustikest täideti eesti, 8% vene ja 7% inglise keeles. Valimist 59% olid mehed, 37% naised ja 4% määratles ennast muul viisil või ei soovinud seda avalikustada. Valimi keskmine vanus oli 26 eluaastat (SD = 7,6; vanusevahemik 18–61).

Kõige enam oli uuringus osalejate hulgas 20–29-aastaseid (56%).

Sotsiaalse taustaga (elukaaslane, haridus, sissetulek) seotud küsimustele vastas 75% (n = 997) uuringus osalenutest, neist 25% elas üksi ning 75% koos mõne teise inimesega: kõige sagedamini koos partneri (29%), vanemate (24%) või koos partneri ja lastega (12%).

Valimist 2% oli alg-, 24% põhi-, 52% kesk- ja 21% kõrgharidusega. 78% vastanuist olid majanduslikult aktiivsed, 30%-l oli keskmine kuu netosissetulek väiksem kui 500 eurot, 23%-l vastanuist 501 kuni 1000 eurot ja 47%-l üle 1000 euro kuus. Valimist 51% töötas, 21% õppis ja töötas, 17% õppis ja 6% oli töötud.

Valimist 56% (n = 742) vastanute kohta on olemas elukoha andmed maakonna täpsusega, kõik maakonnad olid valimis esindatud. **Kõige rohkem oli vastajate hulgas Harju- ja Tartumaa elanikke** – vastavalt 61% ja 20%. Vastanuist 80% elas linnas, 11% alevis ning 9% maapiirkonnas.

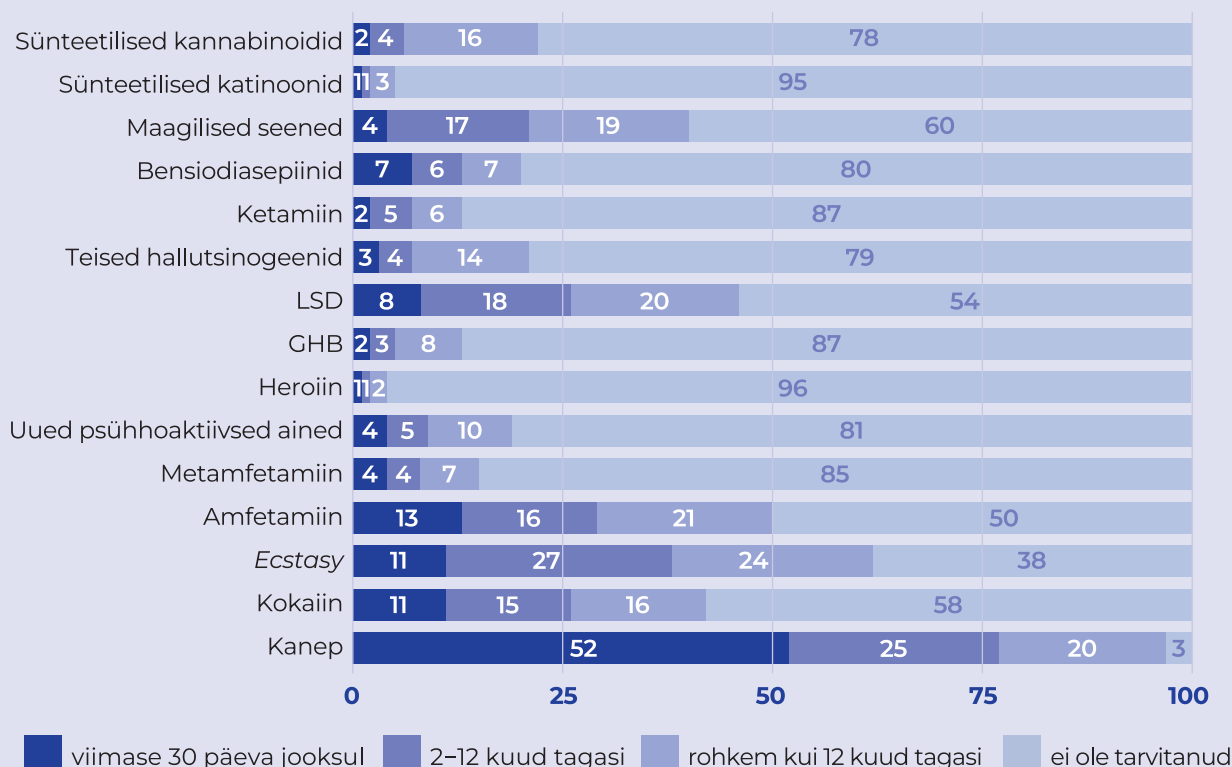
Narkootikumide tarvitamine

86% veebiuuringus osalenud inimestest oli viimase 12 kuu jooksul tarvitanud narkootikume ning 14% rohkem kui 12 kuud tagasi. Viimase 30 päeva tarvitajaid oli 63%. Osalenutest 79% olid segatarvitajad ehk olid tarvitanud rohkem kui ühte narkootikumi, 20% olid seni tarvitanud ainult ühte narkootikumi. Valimist 23% olid tarvitanud kahte kuni kolme narkootikumi, **26% viit kuni seitset erinevat narkootikumi**. Segatarvitamisel olid kõige levinum kanepi ja erinevate stimulantide kombinatsioonid.

Kõige levinum narkootikum oli vastajate hulgas kanep, mida oli elu jooksul tarvitanud 97% vastanuist. 62% oli tarvitanud *ecstasy*'t ning pooled amfetamiini. Rohkem kui pooled (59%) elu jooksul kanepit tarvitanutest olid lisaks sellele ainele tarvitanud viimase 12 kuu jooksul ka teisi narkootikume.

Võrreldes 2018/2019. aasta uuringuga paistis 2021. aasta silma LSD ja teiste hallutsinogeenide suurema tarvitamise poolest. Kui 2018/2019. aastal oli LSD-d elu jooksul tarvitanud 33% (sh 19% viimase 12 kuu jooksul), siis 2021. aastal 46% (sh 25% viimase 12 kuu jooksul).

Narkootikumide tarvitamine erinevate ainete ja tarvitamisperioodi järgi (% , n=1337)

Veebiuuringus said vastajad märkida, millistel sündmustel või kohtades viimase 12 kuu jooksul narkootikumide tarvitati. Kõige enam mainitud tarvitamise kohaks oli kodu (87%), millele järgnes avaliku ruumina tänav või park (54%). Vastanute seas oli ka tööl (15%) ja koolis (10%) narkootikumide tarvitanud inimesi.

Legaalsete uimasteid oli elu jooksul tarvitanud enamik vastanutest, valimist 94% oli tarvitanud

tubakat ning ligi 100% alkoholi. Viimase 30 päeva jooksul oli tubakatooteid tarvitanud 69% ja alkoholi 81% vastanutest.

KODU
on peamine
narkootikumide
tarvitamise koht.

Viimasel 12 kuul narkootikumide tarvitamise kohad (% , n=1143)

* Eestis narkootikumide turvalisema tarvitamise ruume ei ole, vastajad olid neid kasutanud välismaal olles või ei saanud aru, et tegemist ei ole nende hinnangul turvalise kohaga, vaid spetsiaalse mujal riikides osutatava teenusega.

Kanepi tarvitamine

Kanepi moodulile vastanutest (n = 727) **93% oli küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul tarvitanud illegaalseid kanepitooteid**, 23%-l oli kokkupuude olnud leegaalsete kanepitoodetega (madala THC sisaldusega, CBD), 1% tarvitas meditsiinilisel näidustusel arsti määratud kannabinode sisaldavaid ravimeid ja 4% ei osanud vastata, kuidas oli tema tarvitatav kanep seaduslikult reguleeritud.

Kokku 71% kanepitoodete tarvitajatest olid viimase 12 kuu jooksul tarvitanud ainult ühte kanepitoodet ning 29% mitmeid erinevaidprodukte. Kõige levinum oli taimne kanep (98%), 24% oli tarvitanud söödavaidprodukte, 8% kanepiõli ja 5% kanepivaiku. Kuna kanepivaigu (hašiš) tarvitamine ei ole Eestis väga levinud, kajastab järgnev lõik taimse kanepi tarvitajaid (n = 707).

Taimne kanep ja selle hankimine

68% vastanutest ostab tavaliselt taimset kanepit, 25% saab enamasti tasuta (sõbrad/tarvituseltskond jagab) ja 1% kasvatab ise. Taimse kanepi ostmiseks võeti küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul põhiliselt ühendust otse oma diileriga, ligikaudu iga viies leidis kontakti sotsiaalmeedia kaudu, teisi võimalusi oli kasutatud juba oluliselt vähem.

Viimase 12 kuu jooksul ostetud kanep saadi enamasti (85%) kätte väljaspool kodu, kohtudes diileri või kontaktisikuga. Koju tõi kuller kanepi 22%-le vastanutest, 6% tõi ostu ise ära kontaktivabalt kokkulepitud asukohast (peidikust).

Ainult 1% mainis kauba kättesaamist tavalise postiteenuse vahendusel. 51% vastanutest ei teadnud, kas tarvitatud kanep on kohalik või imporditud.

Taimset kanepit ostab 68% vastanutest.

Taimse kanepi ostmise koht viimase 12 kuu jooksul (% , n=552)

Veebiuuringu moodulid andsid võimaluse tuua välja põhjuseid, miks valitud narkootikumi tarvitati. Kanepi tarvitamise põhjuseid toodi välja mitmeid, kõige enam nimetati **stressi vähendamist ja lõdvestumist (74%) ning joobe saavutamise ja meelelahutuse eesmärgi (66%)**, millele järgnesid

une parandamine (46%) ning depressiooni ja ärevuse leevendamine (45%). Sotsialiseerumiseks tarvitas kanepit 36% vastanutes, valu ja põletike leevendamiseks 20% ning eksperimenteerimiseks 18% vastajatest. 17% põhjendas kanepi tarvitamist soorituse parandamisega koolis, tööl ja sportimisel.

COVID-19 mõju kanepi tarvitamisele

Taimse kanepi tarvitajatest 45% hindas, et COVID-19 pandeemia ei muutnud nende tarvitamisharjumusi. Samas 30% märkis, et koroonapandeemia suurendas nende kanepitarvitamist, ning 16%, et vähendas. 9% ei osanud hinnata COVID-19 mõju oma kanepitarvitamise harjumusele.

30% kanepitarvitajatest tarvitas COVID-19 ajal kanepit rohkem.

Koroonapandeemia ja suurenenud kanepitarvitamise seost on täheldanud mitmed uuringud, kus kanepit seostatakse ärevate aegade, piirangute ja stressiga toimetuleku meetodina [2–4].

Hinnang kanepi illegaalsele staatustele

77% veebiuuringule vastanutest (n = 1334) kas nõustus täielikult või enamasti väitega, et kanepi tarvitamine peaks olema legaalne. Vastanutest 13% jäid neutraalsele seisukohtale ja 10% uuringus osalenutest arvas, et kanep ei peaks olema legaalne.

Võrreldes viimase 12 kuu jooksul narkootikumide tarvitamistega on rohkem kui aasta tagasi tarvitajate hulgas enam neid, kes ei poolda kanepi legaliseerimist (vastavalt 7% ja 27%).

Peamised leiud:

- Kõige levinumad narkootikumid on taimne kanep, amfetamiin ja ecstasy
- Levinud on segatarvitamine
- Kanepi saamiseks on välja kujunenud kontaktid diileritega
- Suur osa vastajatest ei tea, millist ja missuguse kvaliteediga kanepit nad tarvitavad (põhiliselt illegaalsed tooted ning teadmata päritolu)
- Kõige sagedasem tarvitamise eesmärk on stressi vähendamine ja lõdvestumine

Kasutatud kirjandus:

[1] Abel-Ollo K, Lõhmus L. (2019). Euroopa narkootikumide tarvitamise veebiküsitluse metoodika ja esmased tulemused. Eesti Arst, 98(11): 627–635.

[2] Bartel SJ, Sherry SB, Stewart SH. Self-isolation: A significant contributor to cannabis use during the COVID-19 pandemic. Subst Abus. 2020;41(4):409-412.

[3] Imtiaz S, Wells S, Rehm J, Hamilton HA, Nigatu YT, Wickens CM, Jankowicz D, Elton-Marshall T. Cannabis Use During the COVID-19 Pandemic in Canada: A Repeated Cross-sectional Study. J Addict Med. 2021 Nov-Dec 01;15(6):484-490.

[4] Kütt V. Narkootikumide tarvitamine COVID-19 eriolukorra ajal. Tallinn: Tervise Arengu Instituut, 2020.